

Tannhelsetenesta Vestland fylkeskommune
Postboks 7900
5020 BERGEN

Deres ref.:
Vår ref.: 22/11509-5
Saksbehandler: Eva Elander Solli
Dato: 10.06.2022

Svar på henvendelse om tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c

HelseDirektoratet viser til epost 17. mars 2022 med spørsmål om pasienter ved private helseinstitusjoner, som for eksempel Mestringshusene Tysnes, som inngår i ordningen fritt behandlingsvalg (FBV) og yter spesialisthelsetjenester mot betaling fra staten, omfattes av tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c.

Vi beklager at det har tatt lang tid å få svar på henvendelsen.

Bakgrunn

Spørsmålet i henvendelsen er mer konkret om [Mestringshusene Tysnes](#) kan anses som en "institusjon", jf. [tannhelsetjenesteloven](#) § 1-3 første ledd bokstav c, og om grupper av *eldre, langtidssyke og uføre* som er innlagt på private institusjoner som har avtale med Helfo etter ordningen [fritt behandlingsvalg \(FBV\)](#) har rett til et regelmessig og oppsøkende tannhelsetilbud etter tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c.

Det framgår av tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd:

Den offentlige tannhelsetjenesten skal organisere forebyggende tiltak for hele befolkningen. Den skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til:

- a. Barn og ungdom fra fødsel til og med det året de fyller 18 år.*
- b. Psykisk utviklingshemmede i og utenfor institusjon.*
- c. Grupper av eldre, langtidssyke og uføre i institusjon og hjemmesykepleie.*
- d. Ungdom som fyller 19 eller 20 år i behandlingsåret.*
- e. Andre grupper som fylkeskommunen har vedtatt å prioritere.*

Mestringshusene Tysnes er en godkjent virksomhet etter ordningen [fritt behandlingsvalg \(FBV\)](#). Pasienter som er gitt rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, kan derfor velge å motta helsehjelpen ved denne private institusjonen, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-4 og spesialisthelsetjenesteloven § 4-3. Mestringshusene Tysnes har imidlertid ikke avtale med kommune eller regionalt helseforetak.

Det framgår av [Prop. 71 L \(2016–2017\) om Endringer i helselovgivningen \(overføring av det offentlige tannhelsetjenesteansvaret, lovfesting av kompetansekrav m.m.\) pkt. 10.9.5](#) at *Opphold i private behandlingssteder som verken har avtale med kommune eller regionalt helseforetak faller utenfor tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c.* Det framgår videre av [forskrift 24. mai 1984 nr. 1258](#)

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi
Eva Elander Solli

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

[om vederlag for tannhelsetjenester i den offentlige tannhelsetjenesten](#) (vederlagsforskriften) § 1 at personer som ikke går under tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav a til e, skal betale fullt vederlag. For at tannhelsehjelpen skal gis vederlagsfritt til personer innlagt på institusjon, må institusjonsoppholdet som hovedregel være eller være ment å være i minst 3 måneder, jf. forskriften § 2.

Det framgår videre av HODs [merknader](#) til vederlagsforskriften § 2 at *med "institusjon" menes sykehus, sykehjem, aldershjem o.l. som får sitt budsjett og regnskap godkjent av og tilskudd til drift fra en offentlig instans, eller er tatt med i kommunal eller fylkeskommunal helse- og sosialplan.*

Private institusjoner som har avtale med Helfo etter ordningen [fritt behandlingsvalg \(FBV\)](#) har ikke avtale med kommune eller regionalt helseforetak, jf. [Prop. 71 L \(2016–2017\)](#), og deres budsjett og regnskap blir heller ikke godkjent av en offentlig instans, jf. [merknadene til vederlagsforskriften](#).

Vår vurdering

Spørsmålet er om grupper av *eldre, langtidssyke og uføre* som er innlagt på private institusjoner som har avtale med Helfo etter ordningen fritt behandlingsvalg – og hvor institusjonsoppholdet varer eller er ment å være minst tre måneder – har rett til nødvendig og vederlagsfri tannhelsehjelp fra fylkeskommunen, og om fylkeskommunen vil ha plikt til å gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til den aktuelle pasientgruppen, jf. tannhelsetjenesteloven § 1-3 første ledd bokstav c.

Helsedirektoratet har kommet til at aktuelle grupper innlagt på private institusjoner som har avtale med Helfo etter ordningen fritt behandlingsvalg har rett til et slikt tilbud.

Vi viser til at avgrensningen mot private behandlingssteder uten avtale med det offentlige som omtales i [Prop. 71 L \(2016–2017\)](#), er ment å omfatte private institusjoner uten noe innslag av offentlig tilknytning og finansiering. Private helseinstitusjoner som har offentlig godkjenning og finansiering innenfor ordningen med FBV bør imidlertid etter vår vurdering likestilles med andre private institusjoner som omfattes av institusjonsbegrepet i tannhelsetjenesteloven. Dette gjelder blant annet private institusjoner som har avtale om driftstilskudd med kommune eller regionalt helseforetak, samt private institusjoner som har avtale med kommune eller regionalt helseforetak om kjøp av tjenester (anskaffelser basert på anbud mv.). Disse private institusjonene er godkjent virksomhet i spesialisthelsetjenesten, og deler av virksomheten deres finansieres over offentlige budsjetter. I forbindelse med arbeidet med Prop. 71 L (2016–2017) ble ordningen med private institusjoner med offentlig godkjenning og finansiering innenfor FBV ikke belyst. Manglende omtale i proposisjonen innebærer imidlertid ikke at Helse- og omsorgsdepartementet på dette tidspunktet hadde tatt stilling til hvorvidt disse institusjonene var omfattet av begrepet «institusjon» i tannhelsetjenesteloven eller ikke.

Vi viser videre til at merknadene til vederlagsforskriften ikke er oppdatert siden forskriften ble fastsatt i 1984. Merknadene tar dermed ikke høyde for endringene som senere har funnet sted når det gjelder organiseringen av den kommunale helse- og omsorgstjenesten og forankringen av spesialisthelsetjenesten på statlig nivå. Merknadene tar heller ikke høyde for andre måter for det offentlige å tilby helsetjenester på enn gjennom driftstilskudd til private institusjoner, som for eksempel gjennom kjøpsavtaler med private leverandører (anskaffelser basert på anbud mv.). Merknadene har derfor over tid fått noe redusert verdi som rettskilde.

Rettskildesituasjonen åpner derfor for å legge større vekt på reelle hensyn og formålsbetraktninger ved tolkningen. I forarbeidene til tannhelsetjenesteloven er det lagt vekt på at gjennom den offentlige tannhelsetjenesten skal ulike vanskeligstilte grupper, som blant annet eldre, langtidssyke og uføre, sikres et tilbud om organisert og oppsøkende tannhelsehjelp, jf. Ot.prp. nr. 49 (1982–1983) pkt. 1.2. Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et tilbud til persongrupper som på grunn av alder, sykdom og redusert fysisk og psykisk funksjonsevne kan ha vansker med å ivareta egen oral helse. Hensynet til likebehandling av pasienter i offentlige institusjoner og pasienter som velger å motta behandling i

private institusjoner med offentlig godkjenning og finansiering under FBV, bør tillegges betydelig vekt. Pasientens valg av behandlingssted bør ikke medføre at pasienten mister rettigheter til tannhelsehjelp.

Konklusjon

Pasienter i private institusjoner som er offentlig godkjent og finansiert innenfor ordningen med FBV – og hvor institusjonsoppholdet varer eller er ment å vare minst tre måneder – har rett til nødvendig og vederlagsfri tannhelsehjelp fra fylkeskommunen. Fylkeskommunen vil ha plikt til å gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til den aktuelle pasientgruppen.

Vi gjør for ordens skyld til slutt oppmerksom på at i høringsnotat av 1. april 2022 foreslår Helse- og omsorgsdepartementet at godkjenningsordningen i FBV oppheves fra 1. januar 2023. Det foreslås en overgangsordning for behandlingsforløp som er igangsatt, men ikke fullført, innen ikrafttredelsen av lovendringene. I disse tilfellene legges det opp til at behandlingen kan ytes mot betaling fra staten inntil behandlingen er avsluttet, men ikke utover seks måneder. Dersom forslagene blir vedtatt av Stortinget, vil dette begrense kostnadene til tannbehandling for den aktuelle pasientgruppen. Tolkningstvilen vil dermed bli avklart med det nye lovforslaget.

Fortolkningen har vært forelagt Helse- og omsorgsdepartementet.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Eva Elander Solli
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

NORDLAND FYLKESKOMMUNE;ROGALAND FYLKESKOMMUNE;HELSE- OG
OMSORGSDEPARTEMENTET;OSLO KOMMUNE HELSEETATEN;MØRE OG ROMSDAL
FYLKESKOMMUNE TANNHELSETENESTA;TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE
TANNHELSETJENESTE;VESTFOLD OG TELEMARKE FYLKESKOMMUNE;INNLANDET
FYLKESKOMMUNE;AGDER FYLKESKOMMUNE;VIKEN FYLKESKOMMUNE;VESTLAND
FYLKESKOMMUNE;TROMS OG FINNMARK FYLKESKOMMUNE TANNHELSE